

Η ένταξη μιας τυφλής μαθήτριας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Ένα πρόγραμμα παρέμβασης

Βασίλειος Αργυρόπουλος¹ και Μαρία Παπαζαφείρη ¹

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το πρώτο πρόγραμμα ένταξης τυφλών μαθητών στην Ελλάδα υλοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 1989 στην Α'βάθμια εκπαίδευση (Χιουρέα, 1988).

Η ένταξη βασίστηκε στην αρχή της ισότητας. Αρχικά αυτό μεταφραζόταν στη φυσική παρουσία των τυφλών μαθητών στις κανονικές τάξεις, εφοδιασμένων με ελάχιστο προσαρμοσμένο εκπαιδευτικό υλικό (Hatlen, 2000).

Σήμερα όμως, η φιλοσοφία των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων έχει ως στόχο την ικανοποίηση των αναγκών όλων των παιδιών, παρέχοντας ποιότητα ζωής και ανεξαρτησία για το κάθε παιδί ξεχωριστά (Hussey,1997).

ΕΝΤΑΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΣΠΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:

1. Η φοίτηση του μαθητή στην κανονική τάξη με έναν εκπαιδευτικό,
2. Η φοίτηση του μαθητή σε μια κανονική τάξη με δύο εκπαιδευτικούς (ένα γενικής αγωγής και έναν ειδικής αγωγής).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

φαίνεται να έχει τη δυνατότητα της προοπτικής μιας μορφής συνεκπαίδευσης.

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου η ένταξη δεν εφαρμόζεται με επιτυχία λόγω:

- Μη κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό
  - Έλλειψη κατάλληλης τεχνολογικής υποστήριξης
  - Συνδυασμός των παραπάνω
- (Argyropoulos & Stamouli, 2006· Koenig & Holbrook, 2000)

ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ -1

Τόπος διεξαγωγής της έρευνας: το σχολείο όπου φοιτούσε η τυφλή μαθήτρια (Κυβέλη-Α΄ Γυμνασίου)

Διάρκεια προγράμματος παρέμβασης: 1 Ακαδημαϊκό έτος

Έρευνα Δράση (Action Research): ανήκει στο κοινωνικό- ανθρωπολογικό παράδειγμα και λειτουργεί μέσω της συμμετοχικής συνεργασίας των ενδιαφερομένων με σκοπό τη βελτίωση της εκπαιδευτικής πράξης (Feldman & Minstrell,2000· Zuber-Skerritt,1996)

ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ -2

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ (ACTION RESEARCH):

- Θέτει κάποιους αρχικούς στόχους χωρίς να ακολουθεί αυστηρά προκαθορισμένο πλαίσιο
- Προτείνει και επιδιώκει την συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία (ΑΔΟ).
- Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν ανατροφοδότηση για το ρόλο τους και για το έργο τους μέσα στο πλαίσιο που εργάζονται με αποτέλεσμα να βελτιώνονται συνεχώς (McNiff, 1988· McNiff, Lomax & Whitehead, 1996).

Ομάδα Δράσης και Αξιολόγησης (ΟΔΑ):

Ειδική Παιδαγωγός (Ε.Π)

Επιβλέπων Καθηγητής (Ε.Κ.)

Φοιτήτρια Ερευνήτρια (Φ.Ε)

ΚΥΡΙΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. Σχεδιασμός
2. Δράση
3. Παρατήρηση της πορείας της εφαρμογής με αναστοχασμό και
4. Επαναπροσδιορισμός των αρχικών υποθέσεων της ομάδας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ- ΑΡΧΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Πριν την έναρξη των κύκλων έρευνας έγιναν παρατηρήσεις εντός και εκτός της τάξης της Κυβέλης που αφορούσαν τους παρακάτω παράγοντες:

- * **Γνωστικές δυσκολίες που αντιμετώπιζε η Κυβέλη στο σχολείο.** Κυρίως στους τομείς των μαθηματικών και της γεωγραφίας.
- * **Η σχέση Κυβέλης με τους καθηγητές της.**
- * **Η σχέση Κυβέλης με την Ειδική Παιδαγωγό.**
- * **Η σχέση της Κυβέλης με τους συμμαθητές της.**
- * **Η σχέση της ΕΠ με τους συναδέλφους της.**
- * **Η σχέση της ΦΕ με το σύλλογο διδασκόντων του σχολείου.**
- * **Η σχέση της Κυβέλης με τη ΦΕ.**

Μετά τις αρχικές παρατηρήσεις η ΟΔΑ αποφάσισε να δώσει βαρύτητα σε 2 άξονες: **α. γνωστικού τύπου ζητήματα β. θέματα λειτουργικής ένταξης**

Οι κύκλοι έρευνας

A. Πρώτος Κύκλος Έρευνας

A1. Γνωστικά θέματα:

Από την παρατήρηση σημειώθηκαν κάποιες δυσκολίες στο γνωστικό αντικείμενο των **μαθηματικών**:

- * Ενίσχυση της βραχύχρονης μνήμης
- * Στην κατανόηση των μονάδων μέτρησης μήκους και στις μετατροπές τους,
- * Καθώς και στη κατανόηση του όγκου των τρισδιάστατων γεωμετρικών σχημάτων: Σειρά από **βιωματικές προσεγγίσεις**.

A2. Θέματα Ένταξης:

Έχει διαπιστωθεί από την παρατήρηση η προσκόλληση της Κυβέλης στην ΕΠ.

Παρεμβάσεις:

Αναδιάταξη της θέσης της Κυβέλης μέσα στην τάξη

Προσπάθεια εναλλαγής ρόλων μεταξύ ΕΠ και ΥΚ.

Χωροδιαταξικές εναλλαγές.

Ευαισθητοποίηση των βλεπόντων συμμαθητών της Κυβέλης

B. ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

B1. Γνωστικά θέματα:

Υπήρχαν προβλήματα στο γνωστικό αντικείμενο της γεωγραφίας (ΓΙΑΤΙ;)

Το βιβλίο της δεν συμπεριλάμβανε εικόνες και χάρτες

Παρέμβαση: η ΟΔΑ ακολούθησε τον ίδιο τρόπο που ακολούθησε στα μαθηματικά, **ΒΙΩΜΑΤΙΚΟ**.

Κατασκευή ανάγλυφων χαρτών - Χρήση διαφόρων υλικών με ιδιαίτερη υφή το καθένα, για να γίνονται πιο εύκολα αντιληπτά (Hussey, 1997).

Ενεργός συμμετοχή της Κυβέλης → ενίσχυση της μνήμη της
→ σχηματισμός νοητικών εικόνων (Paillard, 1991· Millar, 1994).

B2. Θέματα Ένταξης:

Συνέχιση της παρέμβασης με στόχο την αυτονόμηση και την απεξάρτηση της Κυβέλης από την ΕΠ κατά τη διάρκεια της σχολικής μέρας.

◇ Η Κυβέλη σε όποια μαθήματα ήταν απαραίτητο καθόταν στο θρανίο με την ΦΕ, ενώ στα υπόλοιπα με συμμαθητές της.

◇ Ξεκίνησε μια πιο έντονη αναζήτηση συνεργασίας από την ΕΠ με τους ΥΚ.

Γ. ΤΡΙΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ζητήματα Ένταξης:

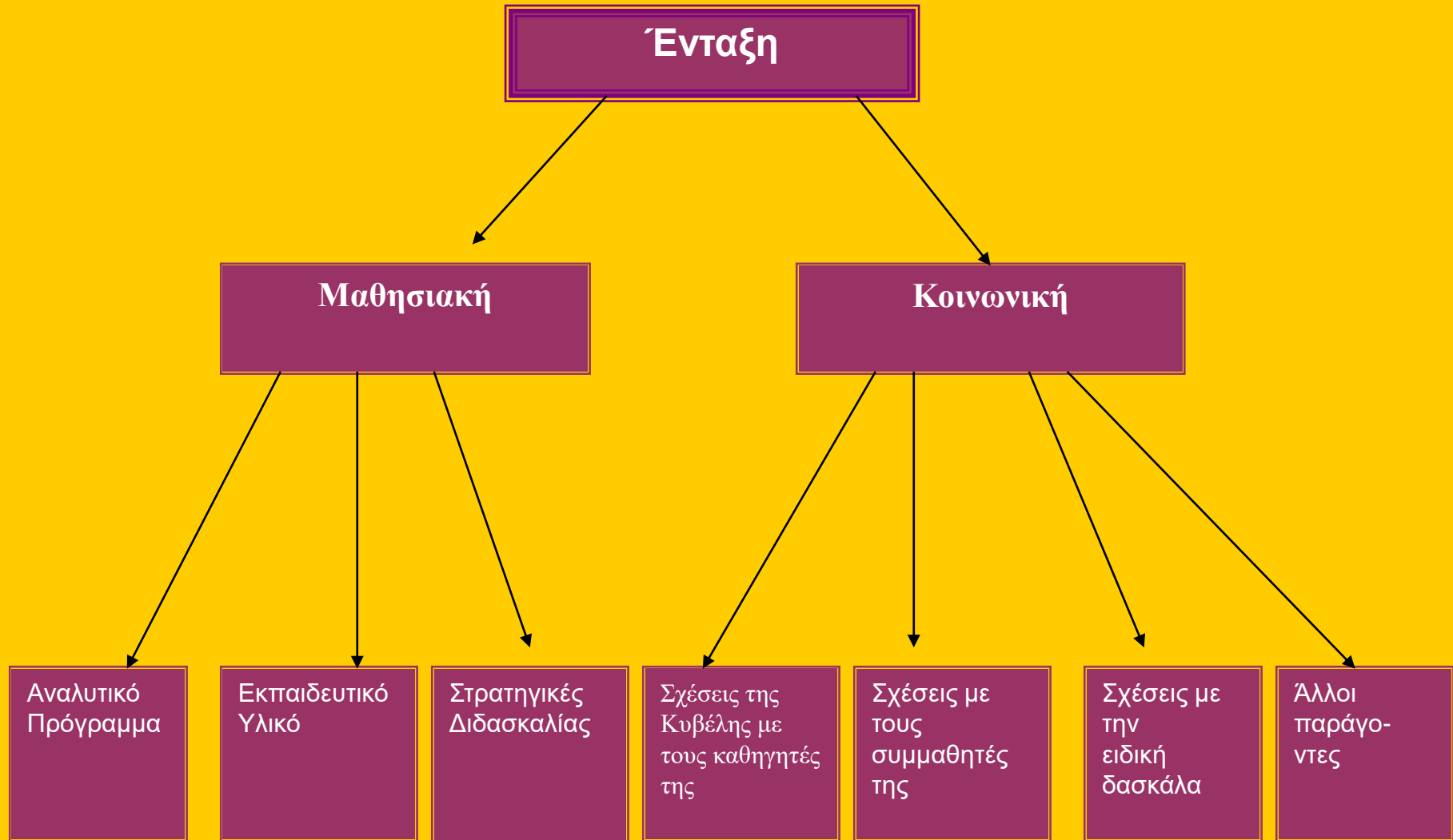
Η ΟΔΑ πρότεινε παράλληλα με τις συζητήσεις στο σχολείο να γίνουν και συζητήσεις με την οικογένεια της Κυβέλης με στόχο:

▶ να διαπιστωθεί ποιος ο ρόλος των γονέων στην ενίσχυση του αισθήματος της αυτοεκτίμησης της Κυβέλης

▶ να προτείνει την αύξηση της ανάθεσης πρωτοβουλιών και ευθυνών στο σπίτι

Αύξηση της θετικής ενέργειας που θα εκπορευόταν από την οικογένεια της Κυβέλης σε αυτήν.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

Πρόσβαση στο Αναλυτικό Πρόγραμμα: πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες των τυφλών μαθητών, να περιλαμβάνει τη διδασκαλία δεξιοτήτων που αφορούν:

- ♦ την κινητικότητα
- ♦ τον προσανατολισμό
- ♦ την εκμάθηση του κώδικα Braille
- ♦ την εκμάθηση δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης

Να προβλέπει τη δημιουργία ενός μαθησιακού περιβάλλοντος με πλούσιες **ΑΠΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ** για να επιτευχθεί η πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία (Koenig & Holbrook, 2000).

Αντίθετα η Κυβέλη είχε δυσκολίες στην πρόσβαση της στο Αναλυτικό Πρόγραμμα στα μαθήματα των μαθηματικών και της γεωγραφίας.

Παρόμοιες έρευνες έδειξαν ότι σε αυτά τα 2 γνωστικά αντικείμενα σχεδόν όλοι οι μαθητές με σοβαρά προβλήματα όρασης αντιμετωπίζουν δυσκολίες (Mason & McCall, 2005). Λόγω:

- ♦ έλλειψης προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού
- ♦ και τη μη εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών διδασκαλίας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

Διαπροσωπικές σχέσεις της Κυβέλης με τους ΥΚ

Διαπροσωπικές σχέσεις Κυβέλης με την ΕΠ

Διαπροσωπικές σχέσεις Κυβέλης με τους συμμαθητές της

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

- Η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων θεωρείται ότι εξασφαλίστηκε από την ΟΔΑ (συνεχή ανατροφοδότηση και αξιολόγηση των δεδομένων).
- Η ΟΔΑ λειτουργούσε και ως ομάδα ελέγχου
- Το Πεδίο της έρευνας αναφέρεται σε ειδική περίπτωση και από τη στιγμή που είναι συγκεκριμένο και σαφές δεν μπορούν τα αποτελέσματα να γενικευτούν (Cohen & Manion, 1994).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Δυνατότητα πρόσβασης στην γνώση και την πληροφορία σημαίνει αύξηση του βαθμού επιτυχίας της ένταξης.
- Κατάλληλες στρατηγικές διδασκαλίας και τεχνικές.
- Η παράλληλη στήριξη θα πρέπει να διασφαλίζει την έννοια της **συνεκπαίδευσης** μέσα στην τάξη για να είναι λειτουργική και αποτελεσματική.
- Εκτιμούμε πως τέτοιες έρευνες πεδίου είναι πολύ χρήσιμες να γίνονται, διότι παρέχουν μια αρκετά **πιστή εικόνα της εκπαιδευτικής πραγματικότητας** συλλέγοντας δεδομένα και στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν σε καινούριες πρακτικές και θεωρήσεις.